

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Niende Afdeling)

13. marts 2025*

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 93/13/EØF –
urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler – artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1 –
ækvivalensprincippet – aftaler om lån mod pant i fast ejendom – vilkår om, at forbrugeren skal
betale de omkostninger, der er forbundet med aftalen – ugyldighedssøgsmål –
forældelsesfrist for et søgsmål med påstand om tilbagebetaling af de uretmæssigt betalte beløb –
forskellige forældelsesfrister for søgsmål med påstand om henholdsvis, at et kontraktvilkår
erklæres ugyldigt, og om at gøre de genoprettende virkninger af en sådan erklæring gældende«

I sag C-230/24,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af
Juzgado de Primera Instancia n.º 8 de La Coruña (retten i første instans nr. 8 i La Coruña,
Spanien) ved afgørelse af 12. marts 2024, indgået til Domstolen den 26. marts 2024, i sagen

MF

mod

Banco Santander SA,

har

DOMSTOLEN (Niende Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, N. Jääskinen, og dommerne M. Condinanzi og R. Frendo
(refererende dommer),

generaladvokat: D. Spielmann,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Banco Santander SA ved abogados G. Fernández-Bravo, C. García Vega og J. Rodríguez Cárcamo,

* Processprog: spansk.

- den spanske regering ved A. Pérez-Zurita Gutiérrez, som befuldmægtiget,
- Europa-Kommissionen ved I. Galindo Martín og P. Kienapfel, som befuldmægtigede,

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af ækvivalensprincippet samt af artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler (EFT 1993, L 95, s. 29).
- 2 Denne anmodning er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem MF, en forbruger, og Banco Santander SA vedrørende en påstand om, at et vilkår i en låneaftale erklæres ugyldigt, fordi det er urimeligt.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 bestemmer følgende:
»Medlemsstaterne fastsætter, at urimelige kontraktvilkår i en aftale, som en erhvervsdrivende har indgået med en forbruger, i henhold til deres nationale lovgivning ikke binder forbrugeren [...]«
- 4 Dette direktivs artikel 7, stk. 1, fastsætter følgende:
»Medlemsstaterne sikrer, at der i forbrugernes og konkurrenternes interesse findes egnede og effektive midler til at bringe anvendelsen af urimelige kontraktvilkår i aftaler, der indgås mellem forbrugere og en erhvervsdrivende, til ophør.«

Spansk ret

Den generelle lov om beskyttelse af forbrugere og brugere

- 5 Real Decreto Legislativo 1/2007, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (kongeligt lovdekret nr. 1/2007 om den konsoliderede tekst til den generelle lov om beskyttelse af forbrugere og brugere og anden tilknyttet lovgivning) af 16. november 2007 (BOE nr. 287 af 30.11.2007, s. 49181) bekendtgjorde den konsoliderede tekst til denne lov, som ændrede lov nr. 5/2019 (herefter »den generelle lov om beskyttelse af forbrugere og brugere«).

6 Artikel 82 med overskriften »Begrebet urimelige vilkår« bestemmer følgende:

»1. Alle kontraktvilkår, der ikke har været genstand for individuel forhandling, og alle former for praksis, som ikke følger af en udtrykkelig aftale, anses for urimelige, hvis de til trods for kravene om god tro bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser til skade for forbrugeren eller brugeren.

[...]

3. Hvorvidt et kontraktvilkår er urimeligt, vurderes, under hensyn til hvilken type varer eller tjenesteydelser aftalen omfatter, og ved at tage hensyn til alle de foreliggende omstændigheder på tidspunktet for aftalens indgåelse samt til alle andre vilkår i aftalen eller i en anden aftale, som hænger sammen med denne.

[...]«

7 Artikel 83 i den generelle lov om beskyttelse af forbrugere og brugere med overskriften »Ugyldighedserklæring af urimelige vilkår og opretholdelse af aftalen« har følgende ordlyd:

»Urimelige kontraktvilkår er uden videre ugyldige og betragtes, som om de ikke var aftalte. Med henblik herpå fastslår retten efter at have hørt parterne, at aftalens urimelige vilkår er ugyldige, idet aftalen imidlertid forbliver bindende for parterne på i øvrigt samme vilkår, hvis den kan opretholdes uden de urimelige vilkår.

[...]«

Den civile lovbog

8 Artikel 6, stk. 3, i Código Civil (den civile lovbog) har følgende ordlyd:

»Akter, som er i strid med en bindende norm eller et forbud, er uden videre ugyldige, medmindre normen eller forbuddet fastsætter en anden sanktion for overtrædelsen af normen eller forbuddet.«

9 Følgende fremgår af artikel 1303 i den civile lovbog:

»Når en forpligtelse er erklæret ugyldig, skal de kontraherende parter gensidigt levere de ting tilbage, der var genstand for kontrakten, inklusive udbytter heraf og prisen med tillæg af renter [...]«

10 På tidspunktet for indgåelsen af den i hovedsagen omhandlede aftale om lån mod pant i fast ejendom bestemte denne lovs artikel 1964 følgende:

»Forældelsesfristen for sager om lån mod pant i fast ejendom er 20 år og 15 år for sager vedrørende personlige rettigheder, for hvilke der ikke er fastsat en særlig forældelsesfrist.«

11 Under aftalens gennemførelse blev denne artikel 1964 ændret ved Ley 42/2015 de reforma de la Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (lov nr. 42/2015 om ændring af den civile retsplejelov nr. 1/2000) af 5. oktober 2015 (BOE nr. 239 af 6.10.2015, s. 90240). Efter denne ændring har den pågældende bestemmelse følgende ordlyd:

»1. Sager vedrørende realisering af pant i fast ejendom forældes efter 20 år.

2. Sager vedrørende personlige rettigheder, som ikke har en særlig frist, forældes fem år efter, at forpligtelsen kan kræves opfyldt. For vedvarende forpligtelser til at handle eller undlade at handle løber fristen fra påbegyndelsen af enhver tilsidesættelse af disse forpligtelser.«

Twisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

- 12 Den 19. januar 2009 indgik MF en aftale om lån mod pant i fast ejendom med Banco Santander. Et vilkår i denne aftale pålagde MF som låntager at bære alle omkostninger forbundet med indgåelsen af denne aftale, såsom omkostninger i forbindelse med transaktionens forberedelse samt de omkostninger og afgifter, der er forbundet med oprettelse af lån mod pant i fast ejendom, tinglysningen i ejendomsregisteret, administrative udgifter samt omkostninger, der er forbundet med ændringer eller annullering af den nævnte aftale (herefter »omkostningsklausulen«).
- 13 Den 27. februar 2023 anlagde MF et søgsmål ved Juzgado de Primera Instancia n° 8 de La Coruña (retten i første instans nr. 8 i La Coruña, Spanien), den forelæggende ret, med påstand om, at omkostningsklausulen blev erklæret ugyldig, fordi den er urimelig. Med dette søgsmål har MF ligeledes nedlagt påstand om, at MF skal have tilbagebetalt halvdelen af de omkostninger, den pågældende har afholdt i form af notargebyrer, samt alle de omkostninger, MF har afholdt i form af tinglysningsgebyrer, med tillæg af den lovbestemte rente.
- 14 Banco Santander har gjort gældende, at søgsmålet med påstand om tilbagebetaling af dette beløb er forældet. Selv om artikel 1964 i den civile lovbog på tidspunktet for indgåelsen af aftalen om lån mod pant i fast ejendom fastsatte, at et sådant søgsmål blev forældet efter 15 år, blev denne frist nemlig ændret ved lov nr. 42/2015 og nedsat til 5 år.
- 15 Den forelæggende ret er i tvivl, med hensyn til om det i lyset af ækvivalensprincippet er muligt at behandle en påstand om, at det fastslås, at et angiveligt urimeligt vilkår erklæres ugyldigt, og en påstand, der vedrører de genoprettende virkninger af en sådan erklæring som den påstand, der er blevet indbragt for den nævnte ret, forskelligt.
- 16 I spansk ret findes der nemlig hverken nogen retsregel eller retspraksis, der tillader, at forældelsesfristen for et søgsmål med påstand om, at det fastslås, at et vilkår erklæres ugyldigt, er forskellig fra den frist, som finder anvendelse på søgsmålet, der vedrører de genoprettende virkninger af en sådan ugyldighedserklæring.
- 17 På denne baggrund har Juzgado de Primera Instancia n° 8 de La Coruña (retten i første instans nr. 8 i La Coruña) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er det i strid med Rådets direktiv [93/13] og ækvivalensprincippet at anvende muligheden for at holde ugyldigheden på grund af urimelighed og de genoprettende virkninger heraf adskilt, således at der ikke anvendes forældelsesfrister på ugyldigheden, samtidig med at der anvendes forældelsesfrister på kravet om tilbagebetaling, når der i national spansk ret hverken findes bestemmelser eller retspraksis, som anvender en sådan adskillelse på andre retsforhold?«

Formaliteten vedrørende anmodningen om præjudiciel afgørelse

- 18 Banco Santander har gjort gældende, at anmodningen om præjudiciel afgørelse ikke kan antages til realitetsbehandling, idet den ikke klart identificerer den angivelige nationale regel, hvorefter søgsmål, der vedrører en tilsidesættelse af national ret, undergives en gunstigere behandling end søgsmål, der er baseret på en tilsidesættelse af EU-retten. Domstolen råder således ikke over de elementer i spansk ret, der er nødvendige for at efterprøve, om ækvivalensprincippet er blevet overholdt.
- 19 Det følger af Domstolens faste praksis, at det udelukkende tilkommer den nationale ret, for hvilken en tvist er indbragt, og som har ansvaret for den retlige afgørelse, som skal træffes, på grundlag af omstændighederne i den konkrete sag at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig for, at den kan afsige dom, som relevansen af de spørgsmål, den forelægger Domstolen, hvilke spørgsmål er omfattet af en formodning for at være relevante. Når de forelagte spørgsmål vedrører fortolkningen eller gyldigheden af en EU-retlig regel, er Domstolen derfor principielt forpligtet til at træffe afgørelse, medmindre det fremgår, at den ønskede fortolkning savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, såfremt problemet er af hypotetisk karakter, eller såfremt Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan give en hensigtsmæssig besvarelse af det nævnte spørgsmål (dom af 12.12.2024, Kutxabank, C-300/23, EU:C:2024:1026, præmis 59 og den deri nævnte retspraksis).
- 20 Det skal ligeledes bemærkes, at ækvivalensprincippet indebærer, at de betingelser for gennemførelse af EU-retten, der henhører under medlemsstaternes interne retsorden i medfør af princippet om sidstnævntes procesautonomi, ikke bør være mindre gunstige end dem, der gælder for tilsvarende situationer i national ret (jf. i denne retning dom af 17.5.2022, Unicaja Banco, C-869/19, EU:C:2022:397, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis).
- 21 I sin anmodning om præjudiciel afgørelse har den forelæggende ret således henvist til, at der i spansk ret findes en række søgsmål, der vedrører virkningerne af en ugyldighedserklæring, hvis forældelsesordning ikke adskiller sig fra ordningen for det søgsmål, der har ført til denne erklæring.
- 22 Det følger ifølge den forelæggende ret heraf, at betingelserne for anlæggelse af søgsmål i spansk ret, der vedrører de genoprettende virkninger af en erklæring af, at et kontraktvilkår er urimeligt, er mindre gunstige end de betingelser, der gælder for andre tilsvarende søgsmål, der vedrører virkningerne af en ugyldighedserklæring.
- 23 Det fremgår heller ikke klart, at den ønskede fortolkning af EU-retten, navnlig ækvivalensprincippet, er irrelevant i forhold til den afgørelse, som den forelæggende ret skal træffe, eller at den ønskede fortolkning af de EU-retlige bestemmelser, der er omhandlet i det forelagte spørgsmål, ingen forbindelse har til genstanden for tvisten i hovedsagen.
- 24 Den spanske regering har også udtrykt tvivl om, hvorvidt anmodningen om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling, for så vidt som denne regering har bestridt den forudsætning, som den forelæggende ret har lagt til grund for denne anmodning, nemlig at der i national ret findes en lovgivning eller retspraksis, der generelt fastsætter, at søgsmål, der anlægges med påstand om, at de genoprettende virkninger af, at et vilkår erklæres ugyldigt, er genstand for den

samme forældelsesfrist som det søgsmål, i henhold til hvilket denne ugyldighed blev fastslået. Europa-Kommissionen har udtrykt den samme tvivl, med hensyn til at den nationale regel, som den forelæggende ret har henvist til, findes i spansk ret.

- 25 Det tilkommer dog ikke Domstolen inden for rammerne af det ved artikel 267 TEUF fastsatte retslige samarbejde at efterprøve eller anfægte rigtigheden af den fortolkning af den nationale lovgivning, som den nationale retsinstans har foretaget, idet denne fortolkning henhører under den sidstnævntes enekompetence. Endvidere skal Domstolen, når den forelægges et præjudicielt spørgsmål af en national domstol, lægge den fortolkning af national ret til grund, som nævnte domstol har beskrevet for den (jf. analogt dom af 12.12.2024, Volvo Group Belgium, C-436/23, EU:C:2024:1023, præmis 18 og den deri nævnte retspraksis).
- 26 Det følger heraf, at anmodningen om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling.

Det præjudicielle spørgsmål

- 27 Med spørgsmålet ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 samt ækvivalensprincippet skal fortolkes således, at disse bestemmelser og dette princip er til hinder for en national lovgivning eller retspraksis, der, idet det herved fastsættes, at et søgsmål med påstand om, at det fastslås, at et urimeligt vilkår i en aftale, der indgås mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, er ugyldigt, ikke kan være genstand for forældelse, underlægger et søgsmål med påstand om at gøre de genoprettende virkninger af denne ugyldighedserklæring gældende en forældelsesfrist, mens andre søgsmål, der vedrører virkningerne af en ugyldighedserklæring, i national ret ikke er genstand for en anden forældelsesordning end den forældelsesordning, der gælder for det søgsmål, der har ført til denne ugyldighedserklæring.
- 28 Den forelæggende ret har præciseret, at der i spansk ret principielt ikke foreligger noget tilfælde, hvor ugyldigheden og dens virkninger er genstand for to forskellige forældelsesordninger.
- 29 Det skal i denne forbindelse bemærkes, at det følger af Domstolens praksis, at artikel 6, stk. 1, i direktiv 93/13 skal fortolkes således, at et kontraktvilkår, der er erklæret urimeligt, principielt skal anses for aldrig at have eksisteret, hvorfor det ikke kan have nogen virkning over for forbrugeren. En retslig konstatering af, at et sådant vilkår er urimeligt, skal følgelig principielt have den virkning, at den retlige og faktiske situation, som forbrugeren ville have befundet sig i uden det nævnte vilkår, genoprettes. Det følger heraf, at den nationale rets forpligtelse til at tilsidesætte et urimeligt kontraktvilkår, der pålægger betaling af beløb, der viser sig at være uretmæssige, principielt medfører en dertil svarende pligt til tilbagebetaling af de samme beløb (dom af 9.7.2020, Raiffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 54 og den deri nævnte retspraksis).
- 30 For det første har Domstolen imidlertid allerede fastslået, at forbrugerbeskyttelsen ikke er absolut, og at fastsættelse af rimelige, præklusive søgsmålsfrister af hensyn til retssikkerheden er foreneligt med EU-retten (dom af 22.4.2021, Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, præmis 57).
- 31 For det andet er artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 ikke til hinder for en national lovgivning, der – samtidig med at den foreskriver, at søgsmål, der anlægges med påstand om, at det fastslås, at et vilkår i en aftale indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger er ugyldigt, ikke er genstand for en forældelsesfrist – foreskriver, at det søgsmål, der skal sikre

genoprettelse af en tidligere tilstand efter denne erklæring, er genstand for en forældelsesfrist, forudsat dels, at denne frist ikke er mindre gunstig end den, der gælder for tilsvarende søgsmål på grundlag af national ret (ækvivalensprincippet), dels ikke må være udformet således, at den i praksis gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at udøve rettigheder, der tillægges borgerne i henhold til Unionens retsorden, navnlig direktiv 93/13 (effektivitetsprincippet) (jf. i denne retning dom af 9.7.2020, Raiffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 58, og af 8.9.2022, D.B.P. m.fl. (Realkreditlån optaget i udenlandsk valuta), C-80/21 – C-82/21, EU:C:2022:646, præmis 90).

- 32 Hvad navnlig angår ækvivalensprincippet, som det præjudicielle spørgsmål handler om, skal det bemærkes, at dette princip kræver, at den pågældende nationale regel finder anvendelse uden forskel på søgsmål, der vedrører tilsidesættelse af EU-retten, og søgsmål, der vedrører tilsidesættelse af national ret, og hvor sagsgenstanden og søgsmålsgrundlaget er lignende (jf. i denne retning dom af 9.7.2020, Raiffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 76 og den deri nævnte retspraksis).
- 33 Direktiv 93/13 og ækvivalensprincippet er således ikke til hinder for, at søgsmål med påstand om at gøre de genoprettende virkninger af en erklæring af, at et kontraktvilkår er urimeligt, gældende gøres til genstand for en forældelsesfrist, mens et søgsmål med påstand om, at det fastslås, at et sådant vilkår erklæres ugyldigt, fortsat ikke er genstand for en forældelsesfrist, forudsat at denne frist ikke er mindre gunstig end den, der finder anvendelse på søgsmål, der vedrører tilsidesættelse af national ret, og hvor sagsgenstanden og søgsmålsgrundlaget er lignende.
- 34 I det foreliggende tilfælde tilkommer det den nationale ret at efterprøve, om søgsmålene i hovedsagen og de andre typer søgsmål, der vedrører den nationale ret, som den forelæggende ret har henvist til i anmodningen om præjudiciel afgørelse, ligner hinanden ud fra sagsgenstanden, søgsmålsgrundlaget og de væsentligste forhold (jf. analogt dom af 9.7.2020, Raiffeisen Bank og BRD Groupe Société Générale, C-698/18 og C-699/18, EU:C:2020:537, præmis 77).
- 35 Den forelæggende ret skal derfor i forbindelse med denne undersøgelse efterprøve, om spansk ret på områder, der ikke er omfattet af direktiv 93/13, fastsætter søgsmål, der vedrører virkningerne af en ugyldighedserklæring, og som ud fra sagsgenstanden, søgsmålsgrundlaget og de væsentligste forhold ligner det søgsmål, som MF anlagde ved denne ret, men som i henhold til national ret eller retspraksis ikke er genstand for en forældelsesfrist, som svarer til den, der finder anvendelse på dette sidstnævnte søgsmål. I bekræftende fald udgør den nationale lovgivning, der fastsætter anvendelsen af denne forældelsesfrist på den i hovedsagen omhandlede forældelsesfrist, en tilsidesættelse af ækvivalensprincippet.
- 36 Under disse omstændigheder tilkommer det den forelæggende ret at efterprøve, om ækvivalensprincippet er overholdt under hensyntagen til de elementer, der er omhandlet i nærværende doms præmis 31-34 (jf. analogt dom af 26.9.2018, Staatssecretaris van Veiligheid en justitie (Opsættende virkning af appelsager), C-180/17, EU:C:2018:775, præmis 42 og den deri nævnte retspraksis).
- 37 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i direktiv 93/13 samt ækvivalensprincippet skal fortolkes således, at disse bestemmelser og dette princip ikke er til hinder for en national lovgivning eller retspraksis, der, idet det herved fastsættes, at et søgsmål med påstand om, at det fastslås, at et urimeligt vilkår i en aftale, der indgås mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, er ugyldigt, ikke kan være genstand for forældelse, underlægger et søgsmål med påstand om at gøre de

genoprettende virkninger af denne ugyldighedserklæring gældende en forældelsesfrist, mens den nationale retsorden på områder, der ikke er omfattet af direktiv 93/13, fastsætter søgsmål, der vedrører virkningerne af en ugyldighedserklæring, og som ud fra sagsgenstanden, søgsmålsgrundlaget og de væsentligste forhold ligner søgsmål med påstand om at gøre sådanne genoprettende virkninger gældende og er genstand for en forældelsesfrist, som svarer til den, der finder anvendelse på dette sidstnævnte søgsmål.

Sagsomkostninger

- 38 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Niende Afdeling) for ret:

Artikel 6, stk. 1, og artikel 7, stk. 1, i Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler samt ækvivalensprincippet

skal fortolkes således, at

disse bestemmelser og dette princip ikke er til hinder for en national lovgivning eller retspraksis, der, idet det herved fastsættes, at et søgsmål med påstand om, at det fastslås, at et urimeligt vilkår i en aftale, der indgås mellem en erhvervsdrivende og en forbruger, er ugyldigt, ikke kan være genstand for forældelse, underlægger et søgsmål med påstand om at gøre de genoprettende virkninger af denne ugyldighedserklæring gældende en forældelsesfrist, mens den nationale retsorden på områder, der ikke er omfattet af direktiv 93/13, fastsætter søgsmål, der vedrører virkningerne af en ugyldighedserklæring, og som ud fra sagsgenstanden, søgsmålsgrundlaget og de væsentligste forhold ligner søgsmål med påstand om at gøre sådanne genoprettende virkninger gældende og er genstand for en forældelsesfrist, som svarer til den, der finder anvendelse på dette sidstnævnte søgsmål.

Underskrifter